

(Политика, 23.12.2009)

Управо завршена(?) полемика о надлежностима Покрајине Војводине и будућа полемика о финансирању и спровођењу тих надлежности, последица је недостатка визије и идеје о државном уређењу Србије приликом доношења Устава из 2006. Будући да је Србија поново добила своју државност против своје воље – на основу негативне референдумске одлуке грађана Црне Горе – доношење Устава је схваћено као нужност, а не као прилика да се реализује визија једне нове (боље?) Србије. У том смислу, упркос унутрашњим потребама и европском искуству, жртвована је идеја Србије као државе региона у корист асиметричног државног уређења са две аутономне покрајине.

При том, статус једне покрајине још се не може дефинисати, а аутономија северне покрајине стално изазива политичке тензије уместо да их каналише и обуздава. Оваквим решењем нико не може бити задовољан, ни становници Војводине јер није постигнута истинска децентрализација, ни становници остатка Србије због тога што нису у могућности да се организују кроз регионе као што је то случај у готово свим европским државама. Другим речима, модерна европска регионализација не може се постићи преко формула аутономних покрајина из времена владавине комунистичке партије. У смислу државног уређења, Устав из 2006, дакле, више представља чин континуитета него новог почетка.

Читава дебата око доношења Статута Војводине била је исполитизована, између осталог, и зато што је вођена у оквирима лоших уставних решења, па није чудо што је крунисана трулим компромисом уместо јасном визијом државе и друштва. Да подсетимо, у самом Уставу претпоставка надлежности дефинисана је у корист аутономне покрајине (чл. 177), предвиђене су изворне надлежности покрајине (чл. 183), обезбеђена је нормативна надлежност и финансијска независност (најмање седам одсто државног буџета и право покрајинске својине), гарантована је непроменљивост граница АП. Запањујуће је било пратити коментаре појединих аналитичара (већином политиколога) који су на сав глас денунцирали државну декомпозицију и сепаратистичке тежње у

појединим одредбама Статута, а својевремено су се бескомпромисно залагали за доношење актуелног Устава из којег многа од оспораваних решења, као што смо видели, произилазе. Неспремност да се нова визија формулише 2006. и гурање дилема под тепих буди авети на различитим странама 2009. године, а вероватно и у даљем периоду.

Зашто Устав мора да се мења и која су будућа решења којима треба отпушити заробљен политички и економски потенцијал Србије?

Асиметрично територијално уређење са две огромне покрајине у односу на укупну територију Србије треба заменити са организацијом која се састоји од 10 до 12 региона (на нивоу европске класификације NUTS III), плус град Београд. Региони морају испуњавати кључни услов за оцену да је реч о процесу регионализације на меzo нивоу, а то је постојање изабраног представничког органа регионалне самоуправе и одређени степен уставних и законских гаранција изворних надлежности. Региони би се бавили углавном планирањем јавних инвестиција, одржавањем инфраструктуре, дефинисањем економских компаративних предности, спровођењем културне и образовне политике. Региони не би имали законодавне надлежности и били би дефинисани на основу економских, географских, демографских и историјских критеријума (не етничких). Паралелно са регионализацијом, приступило би се измени изборног система. Главна корист била би уједначен економски развој, динамичнији политички живот и губљење осећаја беспомоћности и претеране зависности од престонице.

Што се тиче Војводине, она мора да остане економска локомотива Србије и пример како се остварује суживот и сарадња бројних етничких заједница. Уместо покрајинске аутономије могло би се понудити решење са три региона (Срем, Банат и Бачка?) са нешто већим надлежностима и највишим степеном заштите мањина.

Аутор је главни уредник периодике „Изазови европских интеграција”